

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Jätehuoltoviranomaisen lausunto jätelain muuttamista koskevasta esitysluonnoksesta

Lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutosta jätehuollon toimialalla sidosyksikköasemassa toimivien jäteyhtiöiden ulosmyyntirajaa koskevaan sääntelyyn. Lisäksi ehdotetaan siirtymäsäännöstä jätehuollon järjestämisvastuun muutokseen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kiinteistöillä, jotka ovat siirtymässä hyvinvointialueiden hallintaan.

Ympäristöministeriö on antanut mahdollisuuden lausunnon antamiseen esitysluonnoksesta. Lausunto on annettava 12.8.2022 mennessä. Savo-Pielisen jätelautakunnan lausunnon antaa aikataulullisista syistä jätelautakunnan palvelupäällikkö. Lausunto viedään Lausuntopalvelu.fi-sivustolle, jossa myös lausuntopyyntö on.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sote-uudistuksen yhteydessä

Jätelain (646/2011) 32 §:n mukaisesti kunnan on järjestettävä asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto. Näin ollen kunnat järjestävät tällä hetkellä myös kunnallisten sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen kiinteistöjen yhdyskuntajätteen jätehuollon. Sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen omistus ja hallinta on kuitenkin siirtymässä kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa, millä on vaikutuksia jätehuollon järjestämisvastuuseen.

Ympäristöministeriö on todennut, että jätehuollon järjestämisvastuun siirtyminen eri kiinteistöillä on tämänhetkisen sääntelyn mukaan epäselvää. Jos vastuu siirtyisi kunnaltaan kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta, hyvinvointialueiden olisi kilpailutettava jätehuoltopalvelut hankintalainsäädännön mukaisesti. Vastuun siirtymiseen liittyvien epäselvyyksien vuoksi on vaarana, että jätehuoltojärjestelyihin tulee ennakoimattomia katkoksia. Lisäksi hyvinvointialueiden ja jätealan toimijat voisivat syölistyä tahtomattaan lainsäädännön vastaisiin toimiin. Tämän vuoksi lakiesityksessä ehdotetaan, että jätehuollon järjestämisvastuu säilytettäisiin kunnalla vuoden 2025 loppuun asti. Hyvinvointialue saisi kuitenkin oman ilmoituksensa perusteella ottaa järjestämisvastuun jo tätä aikaisemmin itselleen ilmoittamalla asiasta vähintään kuusi kuukautta ennen kunnalle.

Jätehuollon sidos- ja hankintayksiköitä koskevat säännökset

Kunnalliset jäteyhtiöt toimivat hankintalain (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, 1397/2016) mukaisina sidosyksiköinä, joihin kunnat käyttävät määräysvaltaa. Hankintayksikön ei tarvitse kilpailuttaa sidosyksiköltään tekemiä hankintoja. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnat ovat voineet siirtää lakisääteiset jätehuoltotehtävänsä sidosyksikköasemassa toimivalle kuntien jäteyhtiölle ilman hankintalain mukaista kilpailutusta. Lakisääteisten jätehuollon palvelutehtävien lisäksi kunnallisilla jäteyhtiöillä voi olla markkinaehtoista toimintaa ulosmyyntirajojen sallimissa määrin.

Jätelain 145 a §:n sääntelyn mukaan markkinaehtoinen toiminta voi muodostaa korkeintaan 10 prosenttia sidosyksikköasemassa toimivan jäteyhtiön liikevaihdosta. Säädetyt prosentuaalisen enimmäisosuuden ylittyminen johtaisi sidosyksikköaseman menettämiseen. Nykyisen jätelain sääntelyn mukaan ulosmyyntiraja olisi muuttumassa vuoden 2030 alusta kymmenestä prosentista viiteen prosenttiin. Nyt tehdyn lakiesityksen mukaan ulosmyyntiraja säilytettäisiin kuitenkin jatkossakin kymmenessä prosentissa.

Lausunto

Yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sote-uudistuksen yhteydessä

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kiinteistöjen jätehuollon järjestämisvastuun muutosta koskeva siirtymäsäännös on erittäin tarpeellinen. Sääntelyllä turvataan näiden kiinteistöjen jätehuoltopalveluiden jatkuminen toimivasti ja lainmukaisesti vuoden 2023 alusta lukien, kun sote-palvelut ja pelastustoimi siirtyvät kunnilta hyvinvointialueiden hoidettaviksi. Siirtymäajan kuluessa hyvinvointialueet ja kiinteistöistään luopuvat kunnat saavat riittävästi aikaa selvittää ja määrittää toimintojen jätehuoltopalveluiden tarpeet. Lisäksi hyvinvointialueet saavat aikaa kilpailuttaa jätehuoltopalvelut hankintalain mukaisesti.

Siirtymäaika on tarpeen myös siksi, että kuntien jätelaitokset pystyvät ottamaan muutoksen huomioon tulevissa jätteenkuljetusurakoissa. Vastuun siirtymisen aikaan vielä voimassa oleviin, aikaisempiin kilpailutuksiin pohjautuviin urakkasopimuksiin siirto aiheuttaa muutoksia, joihin jätelaitokset eivät ole vielä kilpailutusvaiheessa voineet varautua. Tämä saattaa aiheuttaa sopimussuuremuutoksia, millä voi olla vaikutuksia kunnallisen jätelaitoksen kustannuksiin. Nämä kustannukset voivat heijastua edelleen kuntalaisten jätemaksuihin. Riittävän pitkä siirtymäaika vähentää tällaisia vaikutuksia. Esitettyä kolmen vuoden siirtymäaikaa voidaan pitää vähimmäissiirtymäaikana.

Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialue saisi jätteen haltijana järjestää jätehuollon kiinteistöillään myös ennen siirtymäkauden päättymistä, jos se ilmoittaa asiasta kirjallisesti kunnalle vähintään kuusi kuukautta ennen muutosta. Ilmoitusaika olisi perusteltua pidentää kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Näin kuntien jätelaitoksilla olisi riittävästi aikaa valmistautua muutokseen ja ne voisivat ottaa muutoksen paremmin huomioon jätteenkuljetushankinnoissaan.

On hyvä, että lakiesitysluonnoksen perusteluihin on erikseen kirjattu, että asumisessa syntyvien jätteiden jätehuolto kuuluu kaikissa tilanteissa kunnan jätehuoltovastuulle riippumatta siitä, mikä taho on asumispalvelun järjestäjä. Näin on selvää, että säännösmuutoksella ei ole vaikutusta kunnan vastuuseen asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestämisessä.

Jätehuollon sidos- ja hankintayksiköitä koskevat säännökset

Säätelymuutos, jolla kunnallisen jätehuollon toimijan ulosmyyntiraja säilytetään 10 prosentissa, on hyvin tärkeä. Jätealan lainsäädäntöä on muutettu viime vuosina jatkuvasti, mikä on vaikeuttanut pitkäjänteistä jätehuollon kehittämistyötä. Jätehuollon käsittelykapasiteetin pitkäikäiset investoinnit edellyttävät ennakoitavaa lainsäädäntöä. Pysyvä 10 %:n ulosmyyntiraja vakauttaa jätehuollon toimintaympäristöä ja helpottaa jätepoliittista päätöksentekoa.

Jätehuollon 10 %:n pysyvä ulosmyyntiraja mahdollistaa kuntien jätelaitosten jätteenkäsittelykapasiteetin tehokkaan käytön, mistä on etua niin ympäristölle kuin kuntalaisille. Kunnan toiminta jätehuoltomarkkinoilla voi tarjota yhden palveluvaihtoehdon lisää ja edistää kilpailua. Lisäksi on otettava huomioon, että jätehuollon toimialalle tarvitaan innovaatioyhteistyötä julkisten ja yksityisten toimijoiden välille. Kuntalaiset toivovat selkeästi, että kunnat ja kunnalliset jätelaitokset tekevät aktiivista kiertotalouden edistämistyötä yhteistyössä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Esimerkiksi kiertotalouskeskittymiin muodostuvat kumppanuudet ovat mahdollisia, kun sidosyksikköasemassa toimivien kunnallisten jätelaitosten markkinaehtoista toimintaa ei rajoiteta liikaa.

Saija Pöntinen
palvelupäällikkö

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallinta-järjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tiedoksi

Savo-Pielisen jätelautakunta